

UNDEF

The United Nations
Democracy Fund

FNUD

Fonds des Nations Unies
pour la démocratie

TRANSPARENȚĂ ȘI PARTICIPARE

IMPACTUL PROIECTULUI "SPORIREA TRANSPARENȚEI ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE PRIN IMPLEMENTAREA POLITICILOR PARTICIPATIVE"

STUDIUL SOCIOLOGIC

Acest studiu a fost realizat în cadrul proiectului „Sporirea transparenței administrației publice locale din Republica Moldova prin implementarea politicilor participative”, implementat de Centrul Contact, cu suportul financiar al Fondului pentru Democrație al Națiunilor Unite (UNDEF). Opiniile exprimate în studiu aparțin autorului și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorului.

**CENTRUL NAȚIONAL DE ASISTENȚĂ ȘI INFORMARE
A ONG-URILOR DIN MOLDOVA
CONTACT**

**IMPACTUL PROIECTULUI
”SPORIREA TRANSPARENȚEI ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE
PRIN IMPLEMENTAREA POLITICILOR PARTICIPATIVE”**

RAPORT DE CERCETARE

Chișinău, 2020

CUPRINS:

- 1. ASPECTE METODOLOGICE**
- 2. INFORMAREA MEMBRILOR COMUNITĂȚII PRIVIND TRANSPARENȚA APL ÎN PROCESUL DE ACTIVITATE**
- 3. PARTICIPAREA POPULAȚIEI LA DEZVOLTAREA COMUNITARĂ**
- 4. RESPECTAREA DE CĂTRE AUTORITĂȚILE PUBLICE LOCALE A PREVEDERILOR LEGALE PRIVIND ACCESUL LA INFORMAȚIE**
- 5. PERCEPȚIILE AUTORITĂȚILOR PUBLICE LOCALE PRIVIND RESPECTAREA PRINCIPIULUI TRANSPARENȚEI**
- 6. IMPLICAȚIILE PROIECTULUI ”SPORIREA TRANSPARENȚEI ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE PRIN IMPLEMENTAREA POLITICILOR PARTICIPATIVE”**

1. ASPECTE METODOLOGICE

Scopul studiului a constat în analiza impactului activităților desfășurate de către grupurile de inițiativă create la nivel de comunitate în cadrul proiectului ”Sporirea transparenței APL prin implementarea politicilor participative”, în determinarea nivelului de participare a membrilor comunității în procesul decizional și a respectării de către autoritățile publice locale a cadrului legal privind transparența în procesul decizional din cele 10 comunități implicate în proiect.

În cadrul studiului au fost utilizate diverse metode, tehnici și instrumente de cercetare cantitative și calitative:

Ancheta sociologică pe bază de chestionar aplicată cetățenilor din cele 10 localități participante în cadrul proiectului. În total au fost aplicate 1000 de chestionare, câte 100 în fiecare localitate în prima etapă (înaintea derulării proiectului în 2018) și același număr a fost aplicat și după finisarea activităților proiectului (2020). Grupul țintă l-au constituit persoanele cu vârsta mai mare de 18 ani. Intervievatorilor li s-a oferit lista străzilor pe care urmau să realizeze chestionarele în urma alegerii aleatorii a acestora. Pasul de realizare a interviurilor a fost de peste două gospodării în a treia. În localitățile rurale, în care nu erau denumite străzile, aleatoriu au fost selectate punctele de referință pentru începutul traseului. Gospodăriile au fost selectate după același principiu de peste două, în a treia. Din gospodărie a fost selectat respondentul care a ajuns la vârsta de 18 ani și care ultimul a sărbătorit ziua de naștere. Dacă această persoană a fost indisponibilă, operatorul a întreprins 3 încercări de a contacta această gospodărie în diferite perioade ale zilei. Eșantioanele sunt reprezentative după variabilele socio-demografice: vârstă, sex, nivel de instruire.

Ancheta sociologică pe bază de chestionar aplicat reprezentanților APL din fiecare comunitate (primar, viceprimar, secretar și consilieri locali), în total fiind aplicate la 78 de respondenți în prima etapă și 104 în a doua etapă 2020.

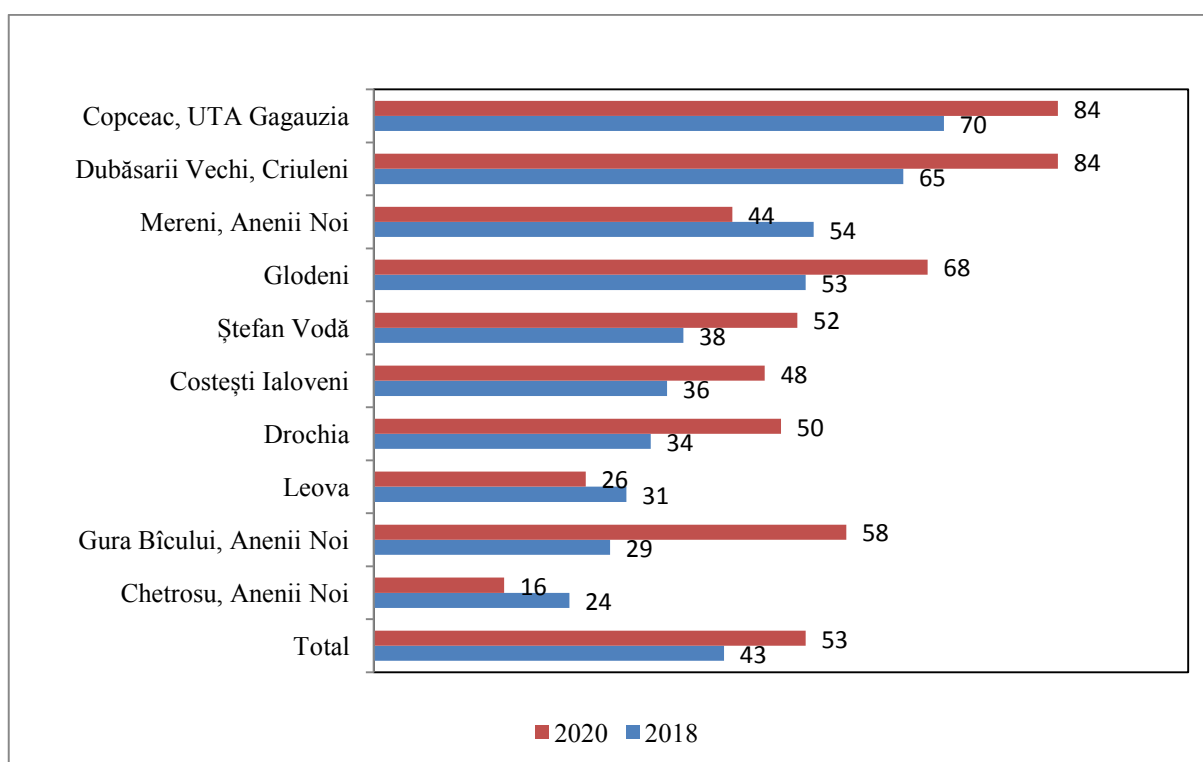
Discuție de tip focus grup – a fost realizat 1 DFG cu reprezentanții grupurilor de inițiativă înaintea derulării proiectului.

Interviuri semi-structurate după finisarea derulării proiectului cu 5 reprezentanți ai grupurilor de inițiativă.

2. NIVELUL DE INFORMARE A MEMBRILOR COMUNITĂȚII PRIVIND TRANSPARENȚA APL ÎN PROCESUL DE ACTIVITATE

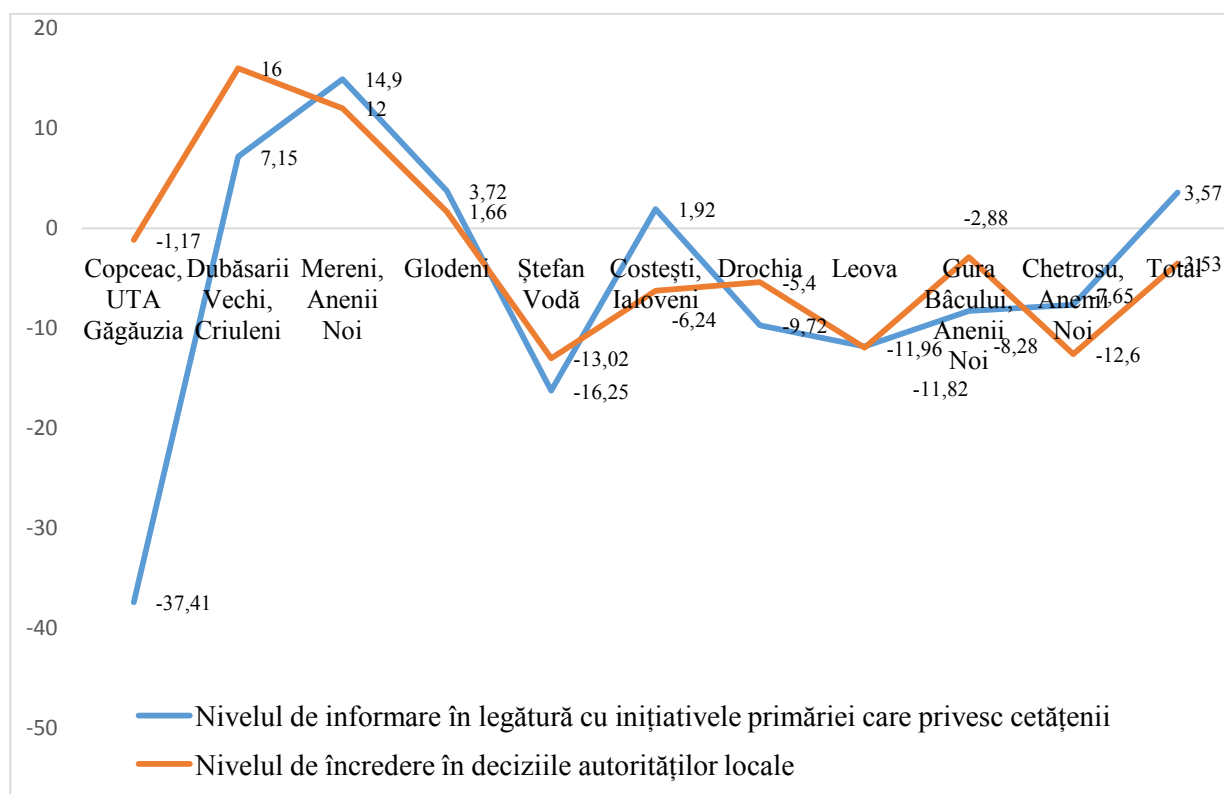
Participarea cetățenilor la procesul de luare a deciziilor de interes public și informarea lor cu privire la mersul lucrurilor din comunitatea în care trăiesc contribuie semnificativ la dezvoltarea unei societăți prospere. Dar aceasta este dependentă în mare parte de relația pe care o au cetățenii cu APL. Rezultatele comparative ale studiului au demonstrat că proporția populației care califică relația dintre cetățeni și primărie/consiliu local drept bună și foarte bună s-a majorat cu 20% din 2018 până în 2020. Doar în trei localități această proporție s-a redus: Mereni, Leova, Chetrosu. În ambii ani de referință, s-a constatat că cel mai pozitiv, relația dintre cetățeni și Primăria/Consiliul local este apreciată în Copceac și Dubăsarii Vechi.

Figura 1. Relația dintre cetățeni și Primărie/Consiliul local (totalul variantelor de răspuns bună și foarte bună)

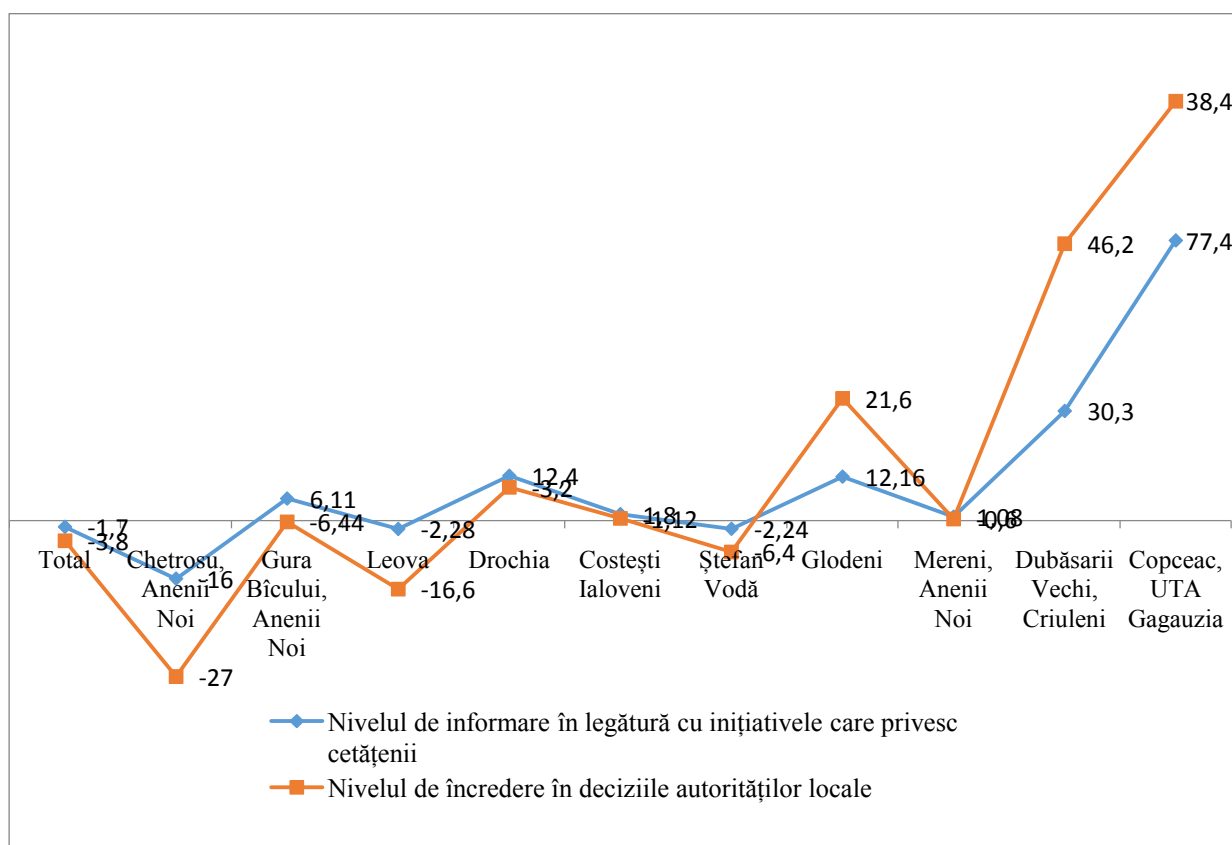
Parteneriatul dintre cetățeni și administrație depinde de modalitatea în care cetățenii au acces la informațiile care le influențează viața. La măsurarea nivelului de informare a populației în legătură cu inițiativele primăriei ce vizează cetățenii și nivelul de încredere în deciziile autorităților publice locale s-a calculat Indicele Opiniei Dominante (IOPD). Acesta determină ponderea opiniilor dominante în raport cu anumite fenomene, procese și este calculat după formula: $(p-n) \cdot (100-ne) / 100$, unde: p – ponderea opiniilor pozitive, n – ponderea opiniilor negative, ne – ponderea opiniilor neutre. Indicele variază pe o scară de la -100 până la +100. Cu cât indicele este mai aproape de 100, cu atât opiniile/percepțiile/atitudinile sunt mai pozitive.

Figura 2. Nivelul de informare a populației în legătură cu inițiativele primăriei ce vizează cetățenii și nivelul de încredere în deciziile autorităților publice locale (2018)

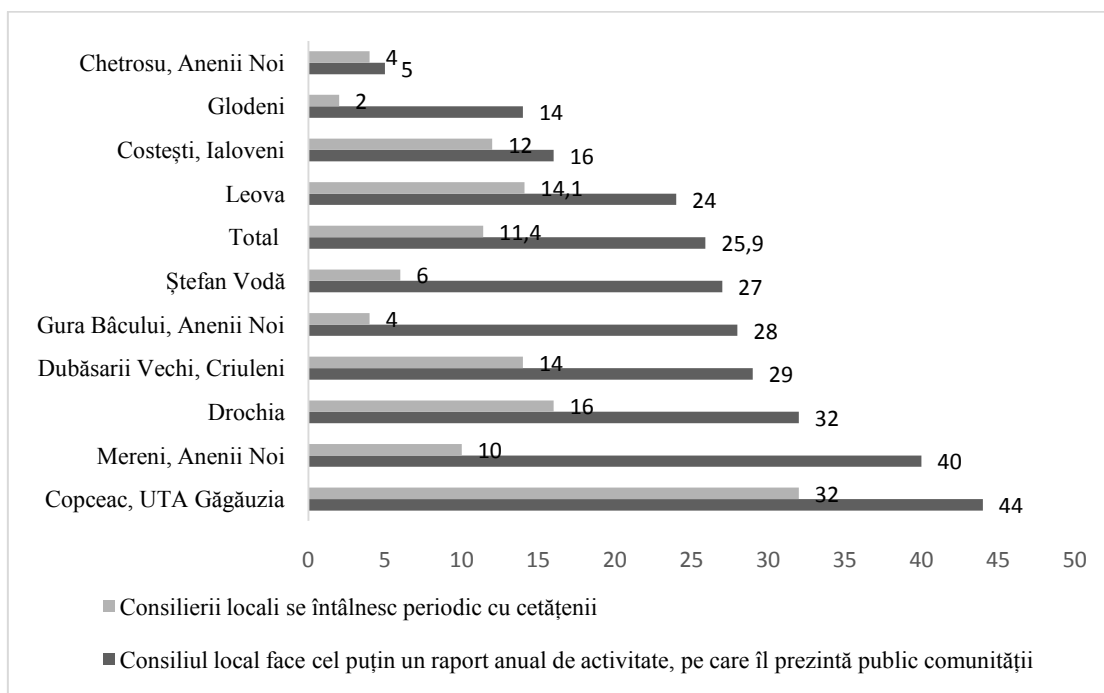
La nivelul întregului eșantion, în 2018 valoarea IOPD privind nivelul de informare în legătură cu inițiativele primăriei care privesc cetățenii era pozitivă (3,57), iar cea a nivelului de încredere în deciziile autorităților publice locale era negativă (-3,53). În 2020 ambii indicatori aveau valori deja negative, respectiv de -1,7 și -3,8. Acest aspect relevă că în urma implementării proiectului și desfășurării activităților de instruire a populației, aceștia deja mai obiectiv își determină măsura în care sunt informați cu inițiativele autorităților locale. ”Până a se forma aceste grupuri de inițiativă o parte din cetățeni credeau că primăria este transparentă, după ce au aflat cum ar trebui să fie transparența și-au dat seama că nu mai suntem atât de transparenți”. În 2020, valori pozitive, atât ale indicatorului nivelului de informare și nivelului de încredere s-au înregistrat în Copceac, Dubăsarii Vechi și Glodeni. În același an de referință, în Gura Bâcului, Drochia, Costești și Mereni IOPD privind nivelul de informare era pozitiv.

Figura 3. Nivelul de informare a populației în legătură cu inițiativele primăriei ce vizează cetățenii și nivelul de încredere în deciziile autorităților publice locale (2020)

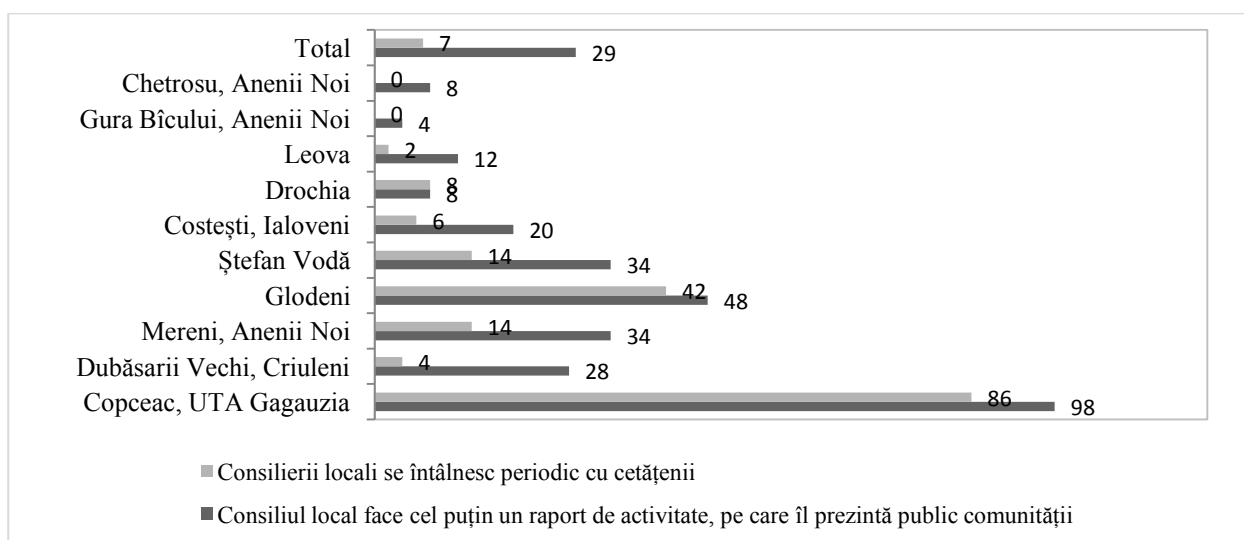
Rezultatele studiului au evidențiat că s-a majorat proporția respondenților care apreciază că APL îi informează întotdeauna despre proiectele de decizie care urmează a fi discutate la Consiliul Local, de la 7,6% în 2018 până la 14% în 2020, și a celor care sunt informați uneori sau foarte rar de la 43,8% până la 54,8%. Respectiv s-a diminuat proporția celor care nu sunt informați de la mai mult de o treime (34,7%) în 2018, până la mai puțin de un sfert (23,2%) în 2020. În 2018, un număr foarte redus din respondenți (16,3%) au subliniat că reprezentanții Consiliului Local îi invită să asiste la ședințele acestuia, în 2020 proporția acestora s-a majorat până la 40,6%. Atât în 2018, cât și în 2020, cele mai frecvente modalități utilizate de înștiințare a populației sunt afișarea anunțurilor și avizelor în fața primăriei, repartizarea invitațiilor personale și publicarea anunțurilor în mass-media. În 2020 s-a observat pe lângă aceste trei modalități se mai practică și plasarea avizelor pe pagina web a primăriei și pe rețelele de socializare.

Figura 4. Opiniile respondenților privind unele acțiuni întreprinse de Consiliul local și consilieri în 2018 (doar ponderea răspunsurilor – da, în mod sistematic)

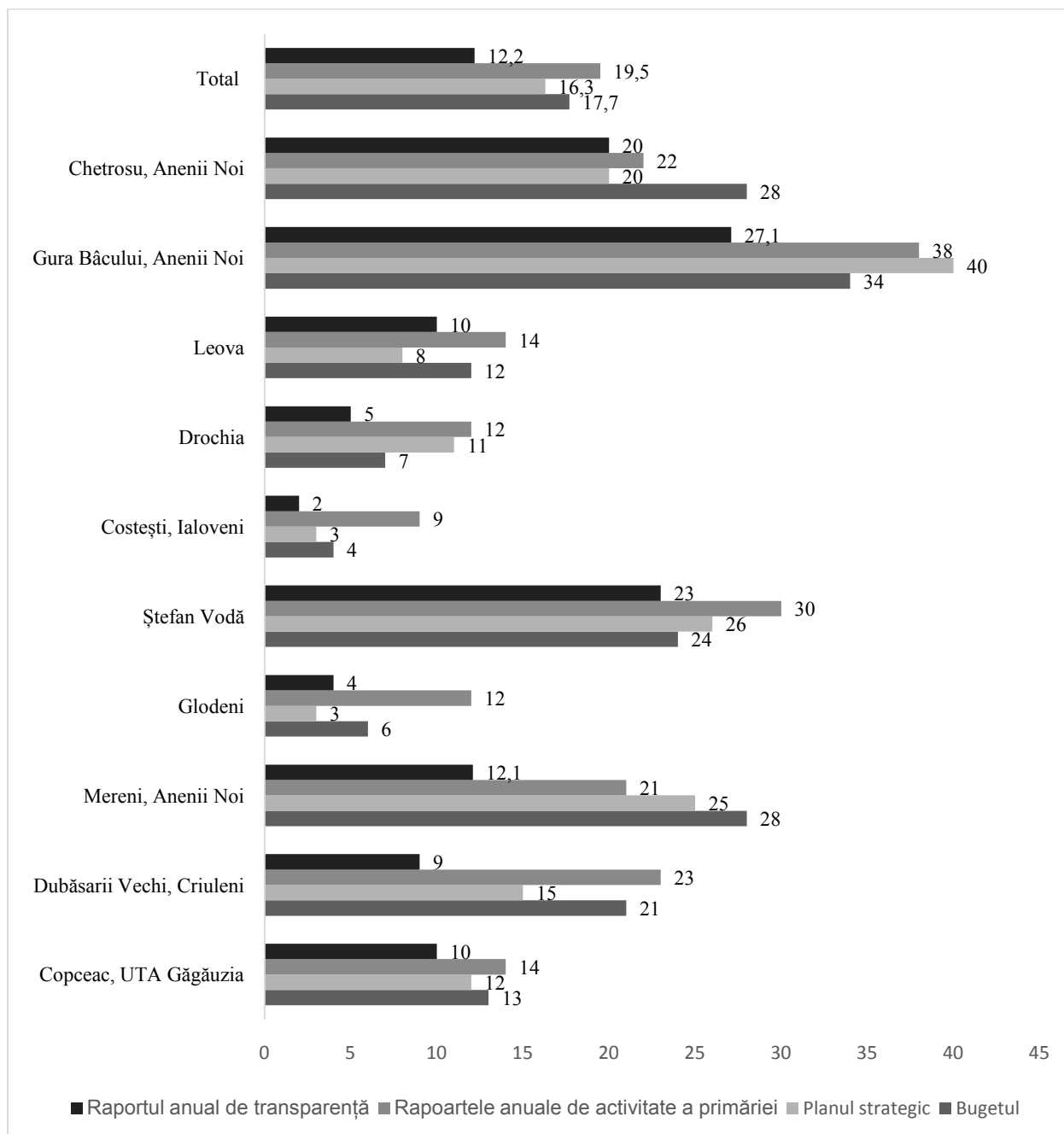
În 2018, în mod sistematic, Consiliul Local făcea cel puțin un raport anual de activitate pe care îl prezenta public comunității doar în 25,9% din cazuri, iar consilierii locali se întâlneau periodic cu cetățenii doar în 11,4% din situații. În 2020 proporția acestora din urmă s-a diminuat până la 7 și s-a majorat numărul celor care au estimat că Consiliul Local face cel puțin un raport anual de activitate pe care îl prezintă public comunității, până la 29%. Analizând corelat răspunsurile în funcție de localitate s-a constatat că lider la acest aspect era satul Copceac cu 44% și 32% în 2018 și cu 86% și 89% în 2020.

Figura 5. Opiniile respondenților privind unele acțiuni întreprinse de Consiliul Local și consilieri în 2020 (doar ponderea răspunsurilor – da, în mod sistematic)

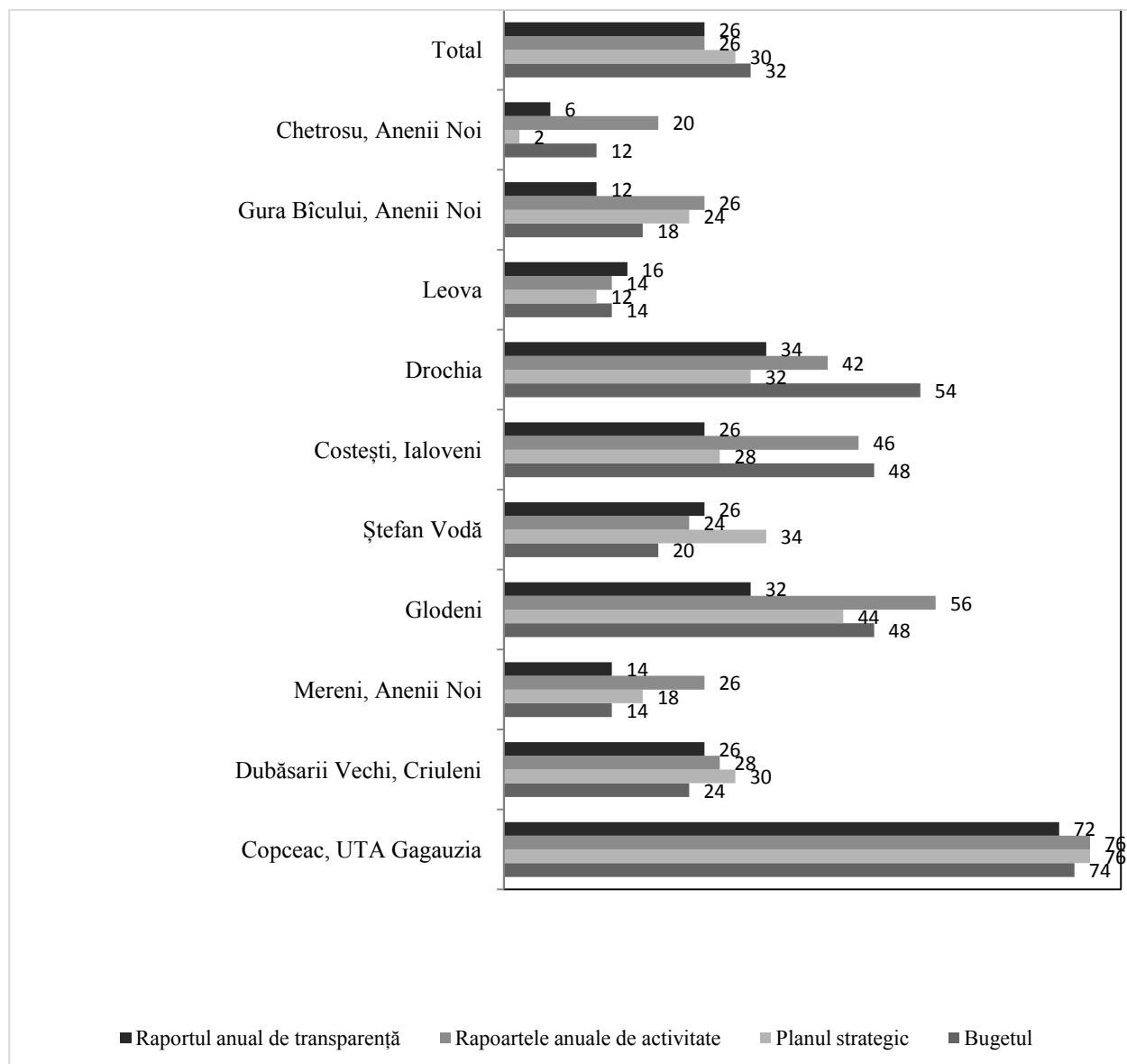
În 2018, rapoartele anuale de activitate a primăriei erau documentele cel la mai frecvent consultate de către cetățeni, iar în 2020 era Bugetul.

Figura 6. Posibilitatea de a consulta documentele de bază în activitatea administrației publice locale în 2018 (totalul răspunsurilor – da, permanent le consult și da, de câteva ori le-am văzut)

În funcție de localitate s-a constatat că cel mai frecvent în 2018, populația avea posibilitatea de a consulta Planul strategic în localitățile Gura Bâcului, Ștefan Vodă, Dubăsarii Vechi, Chetrosu și Mereni. În privința celorlalte documente (bugetul, planul strategic al localității raportul anual de transparență) satul Gura Bâcului s-a evidențiat cu cele mai multe răspunsuri afirmative. În 2020 localitățile în care populația a avut posibilitatea de a consulta documente de bază în activitatea APL sunt Copceac, Glodeni, Drochia și Costești.

Figura 7. Posibilitatea de a consulta documentele de bază în activitatea administrației publice locale în 2020 (totalul răspunsurilor – da, permanent le consult și da, de câteva ori le-am văzut)

3. NIVELUL DE PARTICIPARE A POPULAȚIEI LA DEZVOLTAREA COMUNITARĂ

În opinia celor mai mulți respondenți deciziile cu privire la dezvoltarea comunității în 2018 erau luate de către consilierii locali - 44,9%, aceștia fiind urmați de către primar cu 41,3, de oamenii de afaceri - 7,5%, cetățenii de rând – 3,9%, altcineva – 1,1% și 1,1% consideră că nimeni nu ia deciziile. În 2020 se menține aceeași ierarhie cu excepția faptului că se majorează neesențial ponderea celor care consideră că și cetățenii decid dezvoltarea comunității. În particular răspunsurile erau repartizate astfel: consilierii 51,5%, primarul – 34,7%, oamenii de afaceri – 6,8%, cetățenii – 5,8% și alții.

Tabelul 1. Aprecierea măsurii în care respondenții consideră că pot influența procesul de luare a deciziilor în localitate în 2018 și 2020 și a celor care au fost consultați de autoritățile locale în probleme de interes general

	2018	2020	Au fost consultați de autoritățile locale în probleme de interes general
	Respondenții care consideră că pot influența procesul de luare a deciziilor în localitate		
Total	36.9	39.2	31
Copceac, UTA Găgăuzia	14	70	60
Drochia	22	48	24
Ștefan Vodă	34	36	34
Gura Bîcului, Anenii Noi	36	16	10
Glodeni	37	28	26
Leova	38	22	6
Chetrosu, Anenii Noi	44	42	24
Dubăsarii Vechi, Criuleni	44	36	58
Mereni, Anenii Noi	48	26	38
Costești, Ialoveni	52	68	30

În 2018, din totalul respondenților doar 36,9% au subliniat că pot influența procesul de luare a deciziilor din localitatea în care trăiesc (totalul răspunsurilor în mare măsură și într-o oarecare măsură), în 2020 proporția acestora era de 39,2%. În unele localități se observă schimbări esențiale, fie că este vorba de majorare (Copceac, Drochia, Costești) sau diminuare (Gura Bîcului, Leova, Mereni). În funcție de variabila vârstă s-a observat că cei mai mulți au vârsta până la 33 de ani și au un nivel de instruire superior. După variabilele sociodemografice sex și mediul de reședință nu s-au evidențiat careva corelări semnificative.

Localitățile în care cetățenii cel mai frecvent sunt consultați de către autoritățile locale în probleme de interes general sunt: Copceac și Dubăsarii Vechi. În ultima localitate s-a observat paradoxul că deși mai mult de jumătate din respondenți au afirmat au fost consultați, cu mult mai

redușă este proporția celor care au apreciat că pot influența procesul de luare a deciziilor în localitatea în care trăiesc.

Tabelul 2. Frecvența participării respondenților la diferite acțiuni ce vizează problemele din comunitate 2018 și 2020

	Da, de multe ori		Da, de câteva ori		Niciodată		NS/NR	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020	2018	2020
1. Consultarea bugetului localității	4,3	7,6	12,2	21,2	80,2	66,8	3,3	4,4
2. Repartizarea bugetului localității	2,3	6,8	9,5	17	83,2	72,2	5	4
3. Atragerea investițiilor	3,2	3	9,1	19	83,3	73,6	4,4	4,4
4. Elaborarea planului strategic al comunității	3,7	4,6	10,1	18,4	82	72,4	4,2	4,6
5. Câștigarea de granturi pentru localitate	3,1	3,8	11,2	20,6	80,7	70,6	5,0	5
6. Elaborarea proiectelor comunitare	3,4	4,2	12,4	23,2	80	67,4	4,2	5,2
7. Adunări comunitare	6,5	13,4	35,2	35	54,8	48	3,5	3,6
8. Crearea condițiilor pentru business	2,6	4	6,2	12,6	84,6	77,2	6,6	6,2

Datele prezentate în tabelul 2 relevă că populația are un nivel redus de participare la diferite acțiuni ce vizează problemele din comunitate. Modalitatea de participare cea mai frecventă este prezentarea la adunările colective, atât în 2018, cât și în 2020. Un aspect important care s-a înregistrat este că, deși rămâne modest numărul cetățenilor care se implică în diverse acțiuni ce vizează dezvoltarea comunității, la absolut toate acțiunile menționate în tabelul 2 s-a majorat ponderea participanților din 2018 până în 2020 – consultarea bugetului localității, repartizarea bugetului localității, atragerea investițiilor, elaborarea planului strategic al comunității, câștigarea de granturi pentru localitate și crearea condițiilor pentru business. Motivul cel mai des invocat cu privire la numărul redus de participanți este că în localități predomină bătrânii care nu au interes de a se implica. *”Noi îi chemăm de mai multe ori, dar vin numai oamenii care au ceva de rezolvat, oamenii de afaceri și intelectualii”*. Un alt motiv constă în faptul că populația consideră că nu este necesitate de a se implica în acest proces. *”Cu mai mult de 6 ani în urmă lumea era mai activă fiindcă și probleme erau mai multe, puteau chiar să cheme televiziunea, acum nu. Multe probleme ce țin de infrastructură, drumuri, poduri, fântâni, dezvoltarea serviciilor sociale au fost rezolvate. Respectiv oamenii nu au pretenții, se simt comod și lasă APL să lucreze. La ședințele consiliilor locale se prezintă doar persoane care au probleme de privatizare a terenurilor”*. Un alt motiv destul de frecvent menționat este indiferența inexplicabilă. *”La adunarea de sat nu mai mult de 50 de persoane au venit din mai mult de 6000 de locuitori pe care îi are satul. La sărbători la fel nu vin, chiar la una din ele unde*

se servea mămăligă, friptură și nu au venit mai mult de 30 persoane. Pe tinerii tot e greu de mobilizat, ei veșnic au de învățat sau de lucru”.

Tabelul 3. Ponderea respondenților care niciodată nu au participat la diferite acțiuni ce vizează problemele din comunitate în 2020

Copceac	Drochia	Ștefan Vodă	Gura Bicului	Glodeni	Leova	Chetrosu	Dubăsarii Vechi	Mereni	Costești
1.Consultarea bugetului localității									
10	54	72	82	50	86	88	72	86	68
2.Repartizarea bugetului localității									
10	74	78	86	60	84	90	78	86	76
3.Atragerea investițiilor									
14	78	70	76	82	86	90	70	86	84
4.Elaborarea planului strategic al comunității									
20	82	66	74	70	86	94	68	82	82
5.Căștigarea de granturi pentru localitate									
24	78	58	88	78	84	76	58	76	86
6.Elaborarea proiectelor comunitare									
26	78	48	84	70	82	70	64	66	86
7.Adunări comunitare									
22	48	54	12	52	82	58	30	56	66
8.Crearea condițiilor pentru business									
22	82	78	92	74	86	92	74	90	82

În funcție de localitate se observă că ponderea cea mai redusă a cetățenilor care nu participă la diferite acțiuni din localitate s-a înregistrat în Copceac. La diferență semnificativă această localitate este urmată de Glodeni, Drochia, Ștefan Vodă și Dubăsarii Vechi.

Tabelul 4. Implicarea cetățenilor în rezolvarea problemelor comunitare (totalul răspunsurilor da, de multe ori și da, de câteva ori) în 2018

	Donații bănești	Munci	Participare la audieri publice	Informarea localnicilor	Elaborarea proiectelor pentru comunitate	Inițiere de petiții/scrisoni colective	Organizarea de audieri publice
Total	56,7	58,1	32,1	38,7	18,8	16,3	12,6
Drochia	26	26	30	24	18	12	8
Glodeni	15	48	28	26	9	26	10
Dubăsarii Vechi, Criuleni	78	61	51	48	31	11	15
Mereni, Anenii Noi	72	62	48	50	32	20	26
Chetrosu, Anenii Noi	89	84	16	50	3	8	8
Costești, Ialoveni	30	66	16	38	10	12	8
Gura Bâcului, Anenii Noi	61	72	33	46	29	13	9
Leova	74	52	35	43	29	20	11
Ștefan Vodă	60	66	46	45	21	17	23
Copceac	62	44	18	17	6	24	8

La un nivel foarte redus este și implicarea cetățenilor în rezolvarea problemelor comunitare. În 2018, cel mai mult populația se implica prin prestarea de munci pentru comunitate (58,1%) și donații bănești (56,7%). Puțin mai mult de o treime (38,7%) din

respondenți se implica în informarea localnicilor cu privire la anumite acțiuni sau evenimente, iar la audieri publice participau 32,1% din totalul populației. Cu oferirea de donații bănești s-au evidențiat locuitorii din Chetrosu, Dubăsarii Vechi, Leova și Mereni. Prestează munci pentru dezvoltarea comunitară cel mai mult cetățenii din Chetrosu, Gura Bâcului, Costești și Ștefan Vodă. Participarea la audieri publice se înregistrează cel mai adesea în Dubăsarii vechi, Mereni și Ștefan Vodă. În celelalte acțiuni – informarea localnicilor, elaborarea proiectelor pentru comunitate, inițierea de petiții/scrisori colective și organizarea de audieri publice predomină aceleași localități.

Tabelul 5. Implicarea cetățenilor în rezolvarea problemelor comunitare (totalul răspunsurilor da, de multe ori și da, de câteva ori) în 2020

	Donații bănești	Munci	Participare la audieri publice	Informarea localnicilor	Elaborarea proiectelor pentru comunitate	Inițiere de petiții/scrisori colective	Organizare a de audieri publice
Total	63,4	70	44	51	33	32	26
Drochia	44	42	44	34	16	38	14
Glodeni	14	62	66	48	26	32	26
Dubăsarii Vechi, Criuleni	88	62	50	54	30	10	30
Mereni, Anenii Noi	76	70	38	56	34	10	6
Chetrosu, Anenii Noi	84	86	16	54	32	22	14
Costești, Ialoveni	60	42	26	28	14	24	18
Gura Bâcului, Anenii Noi	94	89	14	54	18	42	16
Leova	12	68	26	44	24	22	22
Ștefan Vodă	62	82	68	58	46	34	38
Copceac	100	100	90	90	9	88	82

Un alt aspect pozitiv și important evidențiat în cadrul studiului se referă la majorarea acțiunilor de implicare a respondenților în rezolvarea problemelor comunitare din 2018 până în 2020 (Tabelul 4).

Principalele cauze invocate de respondenți în 2018 pentru neimplicarea lor în rezolvarea problemelor comunitare erau – lipsa de timp (59,2%), lipsa de interes (12,3%), lipsa de bani (9,5%), frica de certuri/conflicte (9,2%) și alte motive (9,8%). În 2020 se mențin aceleași motive doar că în altă ierarhie: lipsa de bani (51,8%), lipsa de interes (18,3%), frica de certuri/conflicte (15,1%) și lipsa de bani cu 6,3%. În cazul celor care au menționat alte motive cel mai adesea au subliniat că nu se implică din cauza aflării peste hotare o mare parte din timp, adică a migrației, fie din cauza problemelor de sănătate sau a vârstei înaintate.

În 2018, din totalul populației investigate doar 14,3% au înaintat vreodată propuneri APL privind îmbunătățirea situației din localitate. Doar în 21% propunerile au fost discutate și implementate, în 36,7% au fost discutate, însă nu au fost implementate, în 3,9% nu au fost discutate, însă au fost implementate și în restul situațiilor nu au fost nici discutate și nici

implementate. În 2020 semnificativ s-a majorat proporția respondenților care au înaintat cel puțin o dată propuneri APL până la 49,5%. Însă proporția propunerilor care au fost discutate și implementate s-a majorat dar, neesențial. Astfel, în 22,6% propunerile au fost discutate și implementate, în 22,8% au fost discutate, însă nu au fost implementate, în 5,9% nu au fost discutate, însă au fost implementate și în celelalte cazuri nu au fost nici discutate și nici implementate. Analizând profilul cetățeanului care înaintează propuneri APL de îmbunătățire a situației din localitate acesta se caracterizează prin – cel mai adesea este persoană de sex feminin, de vârstă tânără și adultă, locuiește în mediul rural și cu nivel de instruire superior.

Tabelul 6. Motivele invocate de cetățeni pentru faptul că nu au înaintat sugestii APL privind îmbunătățirea situației din localitate în 2020

	Lipsa încrederii că sugestiile vor fi luate în considerare	Convingerea cetățenilor că APL este responsabilă de toate în comunitate	APL nu acceptă sugestiile cetățenilor	Nu cunosc că pot înainta sugestii	Sunt mulțumiți de activitatea APL	Lipsa timpului	Nu se pot implica în acest proces
Total	23,7	13,1	8	9,6	12,6	20,3	12,8
Drochia	12,5	27,1	12,6	8,3	16,7	12,5	10,4
Glodeni	9,5	14,3	4,8	2,4	45,2	11,9	11,9
Dubăsarii Vechi, Criuleni	2,2	13,3	2,2	11,1	33,3	20	17,8
Mereni, Anenii Noi	27,7	12,8	0	17	0	21,3	21,3
Chetrosu, Anenii Noi	35	7,5	30	7,5	0	17,5	2,5
Costești, Ialoveni	24	2	0	2	8	54	10
Gura Bâcului, Anenii Noi	30,5	6,8	18,3	25,4	3,4	3,4	10,2
Leova	46,5	2,3	2,3	7	0	30,2	11,6
Ștefan Vodă	27	2,7	10,8	13,5	5,4	16,2	24,3
Copceac	28,1	46,9	3,1	6,3	9,4	0	6,2

La întrebarea de ce nu au înaintat sugestii APL privind îmbunătățirea situației din localitate, cei mai mulți au menționat, atât în 2018, cât și în 2020, lipsa încrederii în faptul că sugestiile vor fi luate în considerare (24,2% și respectiv 23,7%), fiind urmați de cei care au

subliniat lipsa timpului – (19,4% și respectiv 20,3%). În această perioadă de referință s-a diminuat ponderea respondenților care au menționat că nu știau despre faptul că pot înainta sugestii în acest sens de la 15,4% în 2018 la 9,6% în 2020, dar și a celor care au subliniat că nu se implică în acest proces de la 14,7% la 12,8%. Însă proporția celor la care predomină convingerea că APL este responsabilă de toate în comunitate s-a majorat de la 9,2% la 13,1%, a celor care nu înaintează sugestii fiindcă sunt foarte mulțumiți de APL de la 7,2% până la 12,6% și a celor care au menționat că APL nu acceptă sugestii din partea cetățenilor de la 5% până la 8% ceea ce contribuie ca unii din ei să se simtă neglijați și neluați în seamă. Convingerea cetățenilor că APL este responsabilă de toate în comunitate este un motiv preponderent caracteristic locuitorilor din Copceac și Drochia și în măsură foarte redusă celor din Costești, Leova și Ștefan Vodă. Lipsa încrederii că sugestiile vor fi luate în considerare s-a evidențiat mai mult la respondenții din Leova, Chetrosu, Gura Bîcului. La acestea din urmă localități le este caracteristic și faptul că APL nu acceptă sugestiile cetățenilor. Cei mai mulți respondenți care nu cunosc despre faptul că pot înainta sugestii sunt din Gura Bîcului, Mereni și Ștefan Vodă. Preponderent sunt mulțumiți de activitatea APL respondenții din Glodeni și Dubăsarii Vechi, iar în localitățile Mereni, Chetrosu și Leova nici un respondent nu s-a declarat a fi mulțumit de activitatea APL. Lipsa timpul cel mai frecvent a fost invocată în Costești și Leova, concomitent nici un respondent din Copceac nu a menționat acest motiv. Cei mai mulți respondenți care nu se implică în acest proces sunt din Leova și Mereni, iar cei mai puțini din Chetrosu și Copceac.

Tabelul 7. Principalele impedimente în procesul de luare a deciziilor ce țin de comunitate în 2018 și 2020

	În primul rând		În al doilea rând		În al treilea rând		Indicele sintetic	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020	2018	2020
1. Nu am timp să mă implic	45,6	34,4	14,5	9,6	9,8	12,5	56,4	47,8
2. Nu sunt suficient de informat	18,7	15,5	30	24,3	12,2	10,3	47,3	38,8
3. Nimeni nu se interesează de opiniile mele	7	8,2	10,3	10,9	11,6	18,1	20,5	22,4
4. Nu am interes, am lucruri mai importante de realizat	2,6	5,4	7	9,7	9	7,7	12,3	16,4
5. Deciziile trebuie să fie luate de persoane bine instruite	17,1	20,7	24,2	16,3	28	16,2	49,2	41
6. Trebuie să am grijă de copii și gospodărie	2,4	3,8	6,5	12,6	14,2	12,6	14,3	19,5
7. Este suficient că soțul/soția participă	6,4	1,6	1,5	3,9	4,7	5,6	9,8	7,3
8. Nu-mi permite vârsta	2,4	5	3,3	5,7	4,8	3,3	7,2	10,8
9. Nu-mi permite sănătatea	1,6	2,8	2,8	3,9	5,3	8,3	6,3	9,7
10. Alte motive	2,1	2,6		1,2	0,3	5,4	2,2	5,1

La determinarea principalelor impedimente ale cetățenilor în procesul de luare a deciziilor s-a calculat indicele sintetic. Specificăm că la calcularea indicelui sintetic pentru fiecare impediment în parte la totalul răspunsurilor de la prima alegere s-a dat ponderea 1, la răspunsurile de la a doua alegere – ponderea 0,75 și la răspunsurile de la a treia alegere – ponderea 0,5. În conformitate cu aceste calcule principalele impedimente invocate de respondenți în 2018 și 2020 sunt lipsa timpului, urmat de percepția că deciziile trebuie să fie luate de persoane bine instruite și că nu sunt suficienți de informați.

În funcție de numărul participanților la diferite acțiuni ce vizează problemele din comunitate și implicarea în rezolvarea problemelor comunitare s-a elaborat tipologia cetățenilor, distingând trei categorii:

Activi (31%). Preponderent sunt persoane tinere sau adulte, active din punct de vedere economic, au nivel de instruire superior. Apreciază că sunt informați în legătură cu inițiativele APL. Participă frecvent la diferite acțiuni ce vizează problemele din comunitate.

Bine intenționați dar în imposibilitate de a acționa (58%). Cel mai adesea sunt persoanele de sex feminin, cu nivel de instruire divers. Consideră că pot influența procesul de luare a deciziilor la nivel de comunitate. Participă uneori la diferite acțiuni ce vizează problemele din comunitate. Cauza cel mai frecvent invocată în neimplicarea în rezolvarea problemelor comunitare este lipsa timpului.

Pasivi sau resemnați (11%). Cel mai adesea sunt persoane de vârstă înaintată, au nivel de instruire redus. Nu au încredere în deciziile autorităților publice locale. Nu participă deloc la diferite acțiuni ce vizează problemele din comunitate. Nu se implică în rezolvarea problemelor comunitare din cauza fricii de certuri, conflicte, convingerii că APL este responsabilă de toate în comunitate.

4. NIVELUL DE RESPECTARE DE CĂTRE AUTORITĂȚILE PUBLICE LOCALE A PREVEDERILOR LEGALE PRIVIND ACCESUL LA INFORMAȚIE

Datele comparative ale studiului din 2018 și 2020 relevă majorarea ponderii respondenților care sunt informați despre organizarea ședințelor Consiliului Local, audierilor publice, dezbaterilor publice și întâlnirilor consultative la locul de trai, dar și o reducere neesențială a informării cu privire la organizarea dărilor de seamă publice ale primarului.

Tabelul 8. Nivelul de informare a respondenților privind organizarea de către APL a ședințelor Consiliului Local, dărilor de seamă publice ale primarului, audierilor publice, dezbaterilor publice și întâlnirilor consultative la locul de trai în 2018 și 2020

	Ședințele Consiliului Local		Dări de seamă publice ale primarului		Audieri publice		Dezbateri publice		Întâlniri consultative la locul de trai	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Total	76,2	81,4	53,4	51,6	38,9	44,4	21,6	38,6	32,1	36,7
Drochia	64	68	64	52	44	56	32	52	32	52
Glodeni	83	94	57	66	26	78	15	44	19	60
Dubăsarii Vechi, Criuleni	90	88	70	32	41	48	23	46	37	16
Mereni, Anenii Noi	72	76	50	48	44	34	52	36	26	14
Chetrosu, Anenii Noi	65	88	17	10	7	12	4	8	23	2
Costești, Ialoveni	90	84	46	68	56	42	50	40	54	60
Gura Bâcului, Anenii Noi	83	98	77	72	33	8	28	24	13	4
Leova	78	56	39	32	40	32	31	30	21	22
Ștefan Vodă	56	70	35	44	40	54	29	42	22	40
Copceac	81	92	79	92	58	80	52	64	74	90

O dată cu majorarea nivelului de informare a populației privind organizarea de către APL a ședințelor Consiliului Local, dărilor de seamă publice ale primarului, audierilor publice, dezbaterilor publice și întâlnirilor consultative la locul de trai a crescut și nivelul de participare a cetățenilor la aceste activități din 2018 până în 2020. Localitățile în care s-au înregistrat cele mai mari creșteri a respondenților care participă la aceste acțiuni sunt din Copceac, Costești, Glodeni și Drochia. Potrivit participanților la focus-grup la ședințele consiliului se prezintă doar persoanele interesate de ordinea de zi. ”*La consiliu vin persoane ale căror persoane se discută la consiliu*”.

Tabelul 9. Nivelul de participare a respondenților la ședințele Consiliului Local, dările de seamă publice ale primarului, audierile publice, dezbaterile publice și întâlnirile consultative la locul de trai în 2018 și 2020

	Ședințele Consiliului Local		Dări de seamă publice ale primarului		Audieri publice		Dezbateri publice		Întâlniri consultative la locul de trai	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Total	19,7	40,3	21,2	32,7	17,6	29,6	14,7	24,8	18,9	29,2
Drochia	12	26	16	20	16	36	8	16	10	36
Glodeni	12	40	16	36	15	56	9	34	14	52
Dubăsarii Vechi, Criuleni	23	38	41	22	28	24	19	24	7	14
Mereni, Anenii Noi	28	20	24	22	26	18	33	32	20	12
Chetrosu, Anenii Noi	13	44	16	16	6	10	5	12	12	8
Costești, Ialoveni	26	36	6	34	6	24	12	16	34	38
Gura Bâcului, Anenii Noi	18	71	46	68	17	12	14	22	8	6
Leova	22	20	14	18	22	20	19	16	18	12
Ștefan Vodă	27	30	18	12	26	40	20	26	29	34
Copceac	16	78	15	78	14	56	9	50	27	80

Motivele invocate în 2018, de cei care nu participau la asemenea activități erau – lipsa de timp (38,1%), necunoașterea despre faptul că asemenea activități sunt publice (32,5%), nu au fost invitați la asemenea acțiuni (20,1%), accesul la aceste ședințe este permis doar funcționarilor publici (3,8%) și alte motive (5,5%). În 2020 se menține aceeași ordine a motivelor, cu excepția faptului că s-a diminuat proporția celor care nu cunoșteau despre faptul că dările de seamă ale primarului, audierile, dezbaterile organizate de APL sunt publice, a celor care considerau că accesul este permis doar funcționarilor, dar și a celor care aștepta invitații personale la aceste evenimente.

Tabelul 10. Motivele neparticipării cetățenilor la ședințele Consiliului Local, dările de seamă publice ale primarului, audierile publice, dezbaterile publice și întâlnirile consultative la locul de trai în 2020

	Lipsa de timp	Necunoașterea faptului că acestea sunt publice	Accesul la aceste ședințe este permis doar funcționarilor	Nu am fost invitat	Altceva
Total	46,3	27,9	2,7	17,7	5,4
Drochia	50	23,9	6,5	17,4	2,2
Glodeni	55,8	16,3	9,3	14	4,7
Dubăsarii Vechi, Criuleni	66	12,8	0	8,5	12,8
Mereni, Anenii Noi	34,7	26,5	4,1	30,6	4,1
Chetrosu, Anenii Noi	28	4	0	20	8
Costești, Ialoveni	75,5	10,2	0	14,3	0
Gura Bâcului, Anenii Noi	29,5	63,6	0	2,3	4,5
Leova	48,8	9,3	4,7	37,2	0
Ștefan Vodă	37,2	25,6	2,3	23,3	11,6
Copceac	29,6	59,3	0	3,7	7,4

Cetățenii neparticipând la aceste acțiuni nu sunt la curent cu conceperea și implementarea a diferitor programe și strategii de dezvoltare locală. De asemenea neparticipând, ei sunt mai puțin înclinați să susțină deciziile autorităților publice locale. Unii reprezentanți ai grupurilor de inițiativă au subliniat în cadrul FG desfășurat că deși în localitatea lor se organizează consultații publice, modul de desfășurare a acestora lasă de dorit. *”Consultații publice la noi s-au organizat dar sunt haotice, nu este o formulă după care să fie organizate, după niște practici corecte”*. *”Câteodată se întâmplă așa că populația se consultă, dar oricum vine cineva și spune că eu sunt șeful și trebuie de făcut așa”*.

Tabelul 11. Interesul respondenților de a participa la dezbateri publice în care primăria consultă cetățenii în vederea luării unor decizii ce privesc interesul comunității

	2018	2020
Total	83,5	84,2
Copceac, UTA Găgăuzia	57	96
Drochia	90	78
Ștefan Vodă	91	94
Gura Bîcului, Anenii Noi	91	88,7
Glodeni	83	76
Leova	85	64
Chetrosu, Anenii Noi	92	96
Dubăsarii Vechi, Criuleni	85	82
Mereni, Anenii Noi	78	86
Costești, Ialoveni	80	82

Este remarcabil faptul că respondenți manifestă interes pentru a participa la dezbateri publice în care primăria consultă cetățenii în vederea luării unor decizii ce privesc interesul comunității, proporția acestora majorându-se de la 83,5% în 2018 și 84,2% în 2020.

Principalele recomandări propuse de cetățeni atât în 2018, cât și în 2020 pentru a stimula implicarea lor în procesul decizional și soluționarea problemelor comunitare sunt – amplificarea comunicării directe cu cetățenii, luarea în considerare a opiniilor cetățenilor, promovarea proiectelor și acțiunilor întreprinse de APL în mass-media, organizarea dezbaterilor publice, informarea populației despre dreptul la participare în procesul decizional, prezentarea publică a dărilor de seamă de activitate, manifestarea receptivității în lucrul cu cetățenii de către autorități, creșterea nivelului de încredere a populației în autorități, sporirea spiritului civic etc.

5. PERCEPȚIILE AUTORITĂȚILOR PUBLICE LOCALE PRIVIND RESPECTAREA PRINCIPIULUI TRANSPARENȚEI

În opinia majorității reprezentanților APL cetățenii pot participa în procesul de luare a deciziilor la nivel de comunitate (98,7% în 2018 și 99% în 2020). Modalitățile prin care populația poate participa la acest proces se mențin aceleași – depunerea petițiilor/cererilor către APL; participarea la ședințele APL; prin poziții exprimate în cadrul adunărilor generale ale cetățenilor; prin opțiunea de vot exprimată în cadrul alegerilor; prin intermediul ONG-urilor și prin relații speciale cu funcționarii APL. În cadrul discuției de focus grup unii participanți însă au menționat că *”după validarea alegerilor populația nu prea are mari pârghii pentru a acționa”*.

Tabelul 12. Cele mai dese căi de informare a cetățenilor utilizate de către primărie privind procesul decizional în 2018 și 2020

	Deloc utilizată		Utilizată		Foarte utilizată	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
1. Plasarea anunțurilor în fața primăriei	6,4	6,7	66,7	51,9	26,9	41,3
2. Audiențele cetățenilor	7,7	16,3	47,4	55,8	44,9	27,9
3. Participarea la ședințele consiliului	6,4	9,6	78,2	62,5	15,4	27,9
4. Organizarea de dări de seamă publice	10,3	22,1	85,9	59,6	3,8	18,3
5. Plasarea în presa locală	34,6	37,5	55,1	37,5	10,3	25
6. Plasarea anunțurilor în locurile publice	23,1	11,5	56,4	49	20,5	39,4
7. Organizarea dezbaterilor publice	35,9	22,1	60,3	59,6	3,8	18,3
8. Informarea prin intermediul consilierilor locali sau a altor actori sociali din comunitate	12,8	19,2	73,1	59,6	14,1	21,2
9. Transmisiuni on-line a ședințelor		16,3		40,4		43,3

Reprezentanții administrației trebuie să acorde o importanță reală modului în care furnizează informații publicului despre operațiunile și planurile ei. Potrivit opiniilor autorităților publice locale intervievate cele mai frecvente căi de informare a cetățenilor pe care le aplică sunt - plasarea anunțurilor în fața primăriei, participarea la ședințele consiliului, audiențele cetățenilor, organizarea de dări de seamă publice și informarea prin intermediul consilierilor locali sau a altor actori sociali din comunitate. Pe parcursul ultimilor doi ani calendaristici se observă că s-a majorat ponderea respondenților care consideră că deja nu se mai practică audiențele cetățenilor, dările de seamă publice și informarea prin intermediul consilierilor locali. Sunt însă în creștere opiniile celor care cred că cetățenii sunt informați prin intermediul anunțurilor plasate în locurile publice și dezbaterilor publice.

Tabelul 13. Cele mai bune căi de informare a cetățenilor utilizate de către primărie privind procesul decizional în 2018 și 2020

	Deloc bună		Bună		Foarte bună	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
1. Plasarea anunțurilor în fața primăriei	5,1	8,7	73,1	59,6	21,8	31,7
2. Audiențele cetățenilor	2,6	10,6	47,4	50	50	39,4
3. Participarea la ședințele consiliului	5,1	5,8	61,5	53,8	33,3	40,4
4. Organizarea de dări de seamă publice	7,7	12,5	62,8	50	29,5	37,5
5. Plasarea în presa locală	10,3	22,1	62,8	45,2	26,9	32,7
6. Plasarea anunțurilor în locurile publice	5,2	8,7	57,1	45,2	37,1	46,2
7. Organizarea dezbatelor publice	15,4	15,4	55,1	51,9	29,5	32,7
8. Informarea prin intermediul consilierilor locali sau a altor actori sociali din comunitate	5,1	19,2	64,1	50	30,8	30,8
9. Transmisuni on-line a ședințelor		11,5		33,7		54,8

Cele mai bune modalități de informare a populației care pot fi utilizate de către APL sunt: participarea la ședințele Consiliului Local, plasarea anunțurilor în locurile publice și în fața primăriei și audiențele cetățenilor.

Tabelul 14. Unele opinii ale autorităților publice locale privind procesul de transparență în 2018 și 2020 (I)

	Da, în mod sistematic		Da, dar nu întotdeauna		Nu		NS/NR	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020	2018	2020
1. Consiliul local face cel puțin un raport anual de activitate, pe care îl prezintă public comunității	16,7	34,6	41	35,6	30,8	25	11,5	4,8
2. Consilierii locali se întâlnesc periodic cu cetățenii	12,8	23,1	56,4	53,8	20,5	20,2	10,3	2,9
3. Primăria din localitate face raport anual asupra transparenței și accesului la informații de interes public	33,3	38,5	25,6	34,6	26,9	23,1	14,1	3,8
4. Primăria face cel puțin un raport anual de activitate, pe care îl prezintă public comunității	51,3	53,8	29,5	26,9	7,7	18,3	11,5	1

Datele din tabelul 14 relevă că o serie de elemente ce țin de procesul de transparență al autorităților publice locale nu se respectă. Astfel, doar în jumătate din situații primăria face sistematic cel puțin un raport anual de activitate, pe care îl prezintă public comunității. Doar o treime din primării, în mod sistematic fac raport anual asupra transparenței și accesului la

informații de interes public. Din 2018 până în 2020 aproape s-au dublat opiniile celor care cred că Consiliul local face cel puțin un raport anual de activitate, pe care îl prezintă public comunității și a celor care susțin că consilierii locali se întâlnesc periodic cu cetățenii. Cu toate acestea, în cadrul discuției de focus grup s-a menționat că populația este insuficient informată din cauza implicării reduse a consilierilor locali în acest proces. *”Consilierii chiar dacă au zona lor de oameni cu care trebuie să lucreze ei nu o fac. Se duc numai la ședințe și votează fie pro sau contra”*. Mai mult decât atât au fost prezentate unele situații când consilierii au votat pentru unele decizii total nefavorabile pentru populație. *”Cetățeanul de rând nu prea se poate implica în procesul decizional. Iată în urmă ce ceva timp la câteva zeci de hectare de pământ li s-a schimbat destinația și acum acolo activează o carieră care nici nu este înregistrată. De asemenea a fost vândut un conac istoric care ar fi putut fi reabilitat și să devină cartea de vizită a localității. Acestea sunt câteva acțiuni votate de către consilieri fără dezbatere publică”*.

În 2018, ședințele publice erau anunțate în prealabil în 55% din cazuri prin afișarea anunțurilor la sediul Primăriei, 71,8% prin afișarea anunțurilor pe situl primăriei și 37,2% prin afișarea anunțurilor în mass media. În 2020 deja se observă careva majorări la aceste trei aspecte, și anume până la 79,8%, 78,3% 40,4%.

Cetățenii ar trebui informați cu privire la modalitatea prin care se formează bugetul local, devenind astfel conștienți de greutățile și oportunitățile financiare existente. În corespundere cu datele studiului, s-a majorat și numărul opiniilor autorităților locale care au apreciat că proiectul de buget local este public și poate fi consultat de orice doritor de la 88,5% în 2018 la 94,2% în 2020. De asemenea s-au înregistrat careva majorări neesențiale ai celor care au subliniat că procedura de adoptare a bugetului local a presupus; organizarea dezbatelor publice; participarea oricărui doritor; anunțul despre organizarea dezbatelor a fost făcut public cu cel puțin 3 zile înainte de dezbatere; anunțul de organizare a dezbaterii a fost făcut public prin mijloacele disponibile la acel moment.

În procesul de stabilire a necesităților comunității au fost implicați mai mulți cetățeni prin organizarea unor dezbateri publice 64,1% în 2018 și 73,1 în 2020.

În ambii ani de referință (2018 și 2020), se mențin aceleași abateri ale autorităților administrației publice locale de la cerințele legale privind transparența în procesul decizional - proiectele de decizii nu sunt întotdeauna supuse consultărilor publice; APL nu utilizează toate modalitățile prevăzute de lege de informare a cetățenilor; APL nu elaborează și aprobă reguli interne de informare, consultare și participare în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor; și omite informarea despre inițierea elaborării unei decizii. De asemenea s-a păstrat și același top al cauzelor principale care duc la neimplementarea de către autoritățile administrației publice locale a legislației ce se referă la transparența în procesul decizional – lipsa resursele/mijloacele

financiare, tehnice, umane pentru implementarea cerințelor legale; normele legii privind transparența în procesul decizional nu sunt cunoscute de toți reprezentanții APL; mecanismul de implementare a legii este inefficient, precum lipsa unei persoane care să se preocupe de acest aspect.

Tabelul 15. Unele opinii ale autorităților publice locale privind procesul de transparență în 2018 și 2020

	Întotdeauna		Uneori		Nu sunt informați	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
1. Cetățenii din comunitate sunt informați despre proiectele de decizie ce urmează a fi discutate la Consiliul local	24,4	51	61,5	33,7	14,1	15,4
2. Cetățenii din comunitate sunt invitați de către reprezentanții Consiliului local la ședințele sale	32,1	45,2	62,8	43,3	5,1	11,5
3. Întâlnirile consilierilor locali cu cetățenii au loc în mod sistematic	11,5	13,5	66,7	63,5	21,8	23,1
4. Raportul anual de activitate al Consiliului Local este prezentat public în mod sistematic	23,1	36,5	39,7	32,7	37,2	30,8
5. Raportul anual de activitate al Consiliului Local este prezentat o dată pe an în cadrul sărbătorilor organizate în localitate	21,8	26,9	44,9	38,5	33,3	34,6
6. Funcționarii publici se asigură că la prezentare sunt prezenți majoritatea locuitorilor	16,7	27,9	48,7	47,1	34,6	25

Datele din tabelul 15, încă o dată confirmă carențele în ceea ce privește asigurarea transparenței în procesul de activitate al APL. Astfel, predomină în mare parte aceeași situație din 2018 și în 2020.

Potrivit opiniilor respondenților discuției focus-grup procesul de transparență în activitatea APL nu se respectă din cauza instruirii insuficiente a autorităților în acest sens. ”Mulți primari nu cunosc cum să respecte principiul transparenței din cauza că ei nu s-au născut primari. Despre transparență recent s-a început a discuta. Să fii primar e foarte greu”. ”În acest sens ar fi bine să fie continuitate, nu pleacă un primar pregătit și vine altul nepregătit. Să meargă după pași ca într-un sistem”.

Aceeași proporție de respondenți și în 2018 și în 2020 (aproape 90%) au subliniat că solicită recomandări din partea cetățenilor din localitate în diferite probleme de interes general. Cu toate acestea în 2018 - foarte mult și destul de mult se ținea cont de recomandările cetățenilor în 76,8% din cazuri, în restul nu prea mult sau chiar deloc, iar în 2020 – 82% și respectiv 18%.

Consideră utilă participarea cetățenilor la luarea deciziilor administrative și în procesul de elaborare a proiectelor de legi la nivel local – 84,6% în 2018 și 80% în 2020. Cauzele implicării scăzute a cetățenilor și altor părți interesate în procesul decizional sunt: cetățenii comunităților

locale nu cunosc dreptul lor la informare, consultare, participare în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor locale; lipsește un proces de comunicare continuă și eficient între APL și cetățeni; lipsește încrederea în APL; cetățenii nu consideră că merită să se implice în procesul decizional și indiferența. Unii respondenți au specificat că cetățenii se implică doar atunci ”*când le sunt afectate interesele personale*”. În 2020 frecvent s-a vehiculat și motivele ”indiferență fără motiv” și ”mentalitatea sovietică că statul trebuie să facă”.

Tabelul 16. Repartizarea răspunsurilor la întrebarea ce trebuie să facă APL pentru a implica cetățenii în soluționarea problemelor

	În primul rând		În al doilea rând		În al treilea rând		Indicele sintetic	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020	2018	2020
1. Să fie cât mai transparentă	55,8	37,5	3,9	4,8	14,5	7,7	65,9	44,1
2. Încurajarea participării la ședințele APL	10,4	16,3	34,2	19,2	6,6	15,4	39,3	38,4
3. Încurajarea creării și dezvoltării ONG-urilor	7,8	7,7	13,2	16,3	11,8	22,1	23,6	30,95
4. Solicitarea opiniei pentru deciziile mai importante	7,8	17,3	19,7	26,9	19,7	19,2	32,3	43,3
5. Organizarea discuțiilor/dezbaterilor publice	6,5	16,3	21,1	21,2	15,8	12,5	30,2	47,3
6. Informarea mai activă despre deciziile adoptate	11,7	4,8	7,9	11,5	31,6	23,1	33,4	24,9

În conformitate cu datele din tabelul 15 se observă careva schimbări de opinie ale autorităților publice locale. Astfel dacă potrivit indiciului sintetic în 2018 principala măsură recomandată pentru a implica cetățenii în soluționarea problemelor comunitare era răspunsul de a deveni cât mai transparentă, atunci în 2020 s-a propus organizarea discuțiilor/dezbaterilor pentru a atrage populația în acest proces. Devine cu mult mai importantă și propunerea de a solicita opinia cetățenilor în deciziile cele mai importante.

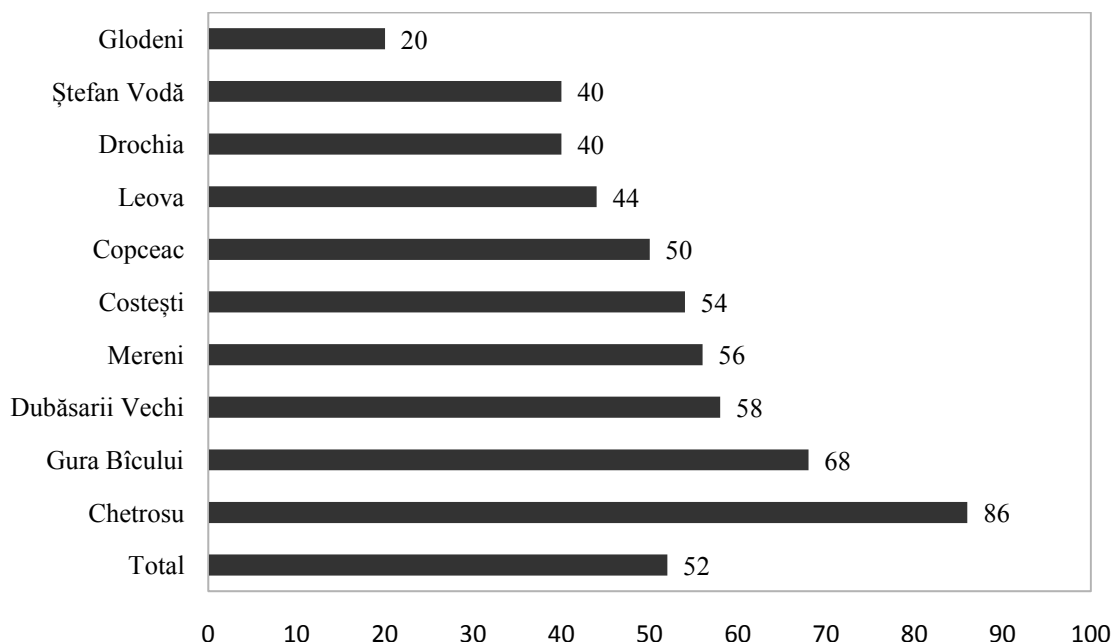
6. IMPLICAȚIILE PROIECTULUI ”SPORIREA TRANSPARENȚEI ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE PRIN IMPLEMENTAREA POLITICILOR PARTICIPATIVE”

Mai mult de jumătate din respondenții studiului au recunoscut că sunt la curent cu activitățile întreprinse de către grupul de inițiativă în cadrul proiectului. Potrivit datelor prezentate în figura 8 locuitorii din mediul rural în măsură mai mare sunt familiarizați cu activitatea grupului de inițiativă decât cei din mediul urban.

Cauzele reduse ale cunoașterii activității grupurilor de inițiativă menționate de reprezentanții acestora intervievați sunt:

- mediatizarea redusă activităților desfășurate în cadrul proiectului;
- schimbarea membrilor de lucru în unele grupuri de inițiativă;
- valorificarea insuficientă a numelui ”grup de inițiativă” - *”Noi am lucrat parcă mai mult individual. Chiar unii consilieri ne-au spus că da, ei ne știu că noi lucrăm și suntem activi, dar considerau ca așa suntem noi și nu am format acest grup. Este o lacună că nu am valorificat suficient noțiunea de grup de inițiativă”. ”Dacă le zici de Natalia, Ion, Ludmila ei cunosc, dar dacă le spui de grupul de inițiativă atunci nu”.*

Figura 8. Ponderea respondenților care cunosc despre activitatea grupului de inițiativă din localitate

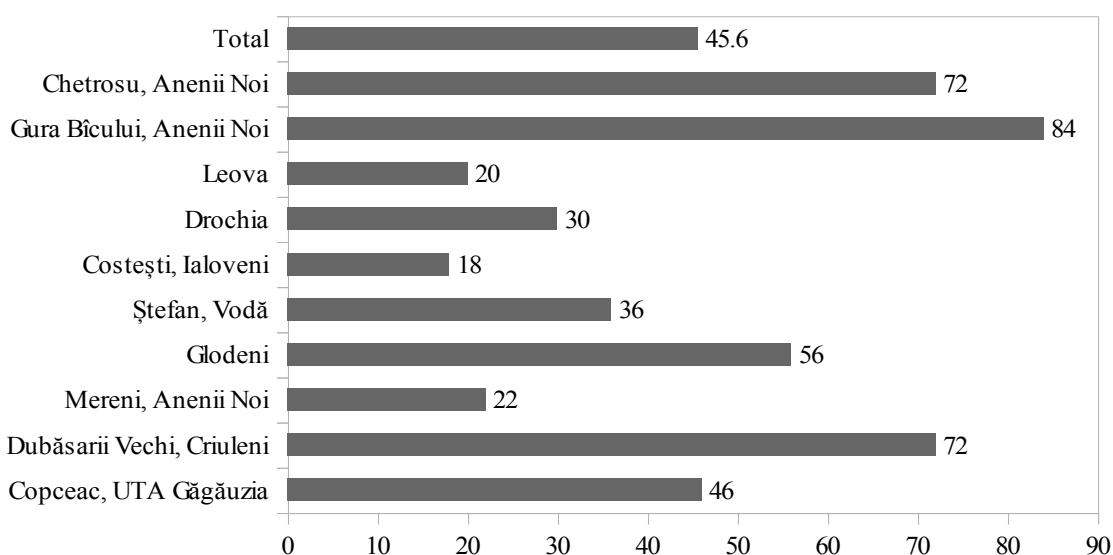

La întrebarea ce activități au fost desfășurate de grupul de inițiativă în localitatea în care trăiesc s-au menționat următoarele: instalarea panourilor informaționale (18,8%), editarea buletinelor și broșurilor informative 14,8%, implementarea a diverse proiecte (12,8%), mobilizarea cetățenilor (11,7%), radio local (9%), organizarea seminarelor de instruire (8,6%), dotarea primăriei cu camere video, televizor (7,8%), crearea planului de cooperare dintre APL și

cetățeni (7,1%), postarea noutăților pe situri și rețele de socializare (6%) și monitorizarea ședințelor APL (3,4%).

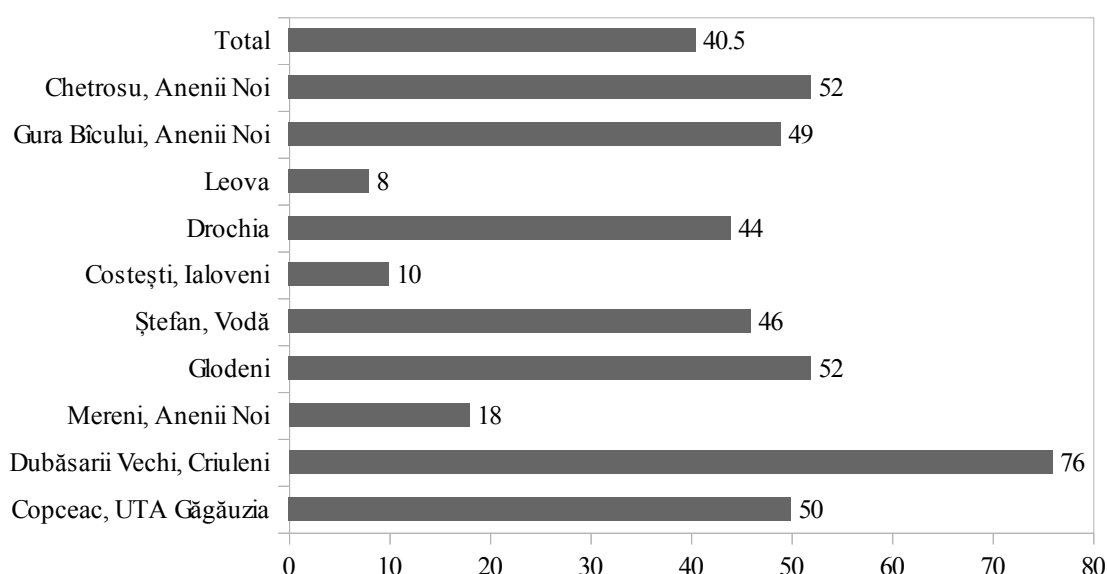
Din totalul autorităților publice locale 75% au declarat că sunt la curent cu activitatea grupului de inițiativă din localitate care a derulat activități ce țin de sporirea transparenței APL. La întrebarea în ce a constat rolul acestuia cele mai frecvente răspunsuri s-au referit la: informarea populației în ceea ce privește transparența APL; elaborarea planului de transparență a localității; instalarea panourilor informaționale; crearea unui radio local; elaborarea și implementarea a diverse proiecte; crearea paginilor web privind informarea populației cu activitatea APL, organizarea unor dezbateri comunitare; instalarea camerelor video în sala de ședințe; organizarea zilei transparenței; elaborarea unui ziar local. Aceasta din urmă metodă se consideră a fi una destul de efectivă și accesibilă. *”Altfel este atunci când se plasează în ziar. Noi am avut o problemă cu o gunoiște, am editat două pagini, voluntarii au dus la fiecare casă și astfel s-a informat populația și s-a rezolvat problema”.* *”Televiziunile sunt foarte bune, dar majoritatea sunt private și au niște prețuri colosale”.* În localitatea Gura Bîcului, în cadrul proiectului a fost înființat un nod radiofonic care activează în piața localității. Potrivit opiniilor grupului de inițiativă din această localitate impactul acestuia este mai mare decât a buletinelor, pliantelor, ziarelor. *”Noi ne-am așteptat că dacă o să repartizăm buletine în fiecare casă va fi un impact mare. Dar s-a dovedit că impactul este mai mare prin intermediul nodului radiofonic. Buletinele, ziarele nu stârnesc atât de multă comunicare cum se întâmplă în cazul radioului care activează doar joi când e piață în localitate. Foarte multe lucruri frumoase s-au realizat, oamenii mobilizându-se prin intermediul anunțurilor”.*

Figura 9. Ponderea respondenților care au menționat că pe parcursul ultimilor doi ani sunt mai bine informați cu privire la activitatea APL

În acest context vom menționa că un aport important al proiectului desfășurat se referă la ameliorarea nivelului de informare a populației privind activitatea APL. Astfel, 45% din respondenți au subliniat că pe parcursul ultimilor doi ani sunt mai bine informați la acest aspect. Acest lucru se înregistrează în contextul în care 59,4% din respondenți au menționat că pe parcursul ultimilor doi ani calendaristici au primit careva broșuri, pliante privind activitatea APL. 70,6% au apreciat că informația obținută privind activitatea APL este utilă și foarte utilă, îndeosebi pentru populația din mediul rural.

Figura 10. Ponderea respondenților care apreciază că comunitatea este mai interesată cu privire la activitatea APL

La întrebarea dacă există careva schimbări de atitudine la nivel de comunitate față de activitatea APL, 40,5% consideră că aceasta este cu mult mai interesată. Cei mai mulți respondenți cu astfel de opinii sunt din Dubăsarii Vechi, Chetrosu, Glodeni, Copceac, Gura Bicului, Ștefan Vodă și Drochia. *”În urma proiectului a început să vină lumea la ședințele consiliului, chiar și oameni care nu au nici un interes. Oamenii mă întreabă când mă întâlnesc când vor fi ședințele ca să le urmărească și online. Online suntem urmăriți chiar și din Anglia, SUA”*

Trei pătrimi din autoritățile publice locale consideră că datorită proiectului implementat populația este mai bine informată. 97% din ei apreciază că informațiile obținute de cetățeni în cadrul acestui proiect sunt foarte utile și utile. 65% din autoritățile locale participante la studiu sunt de părere că cetățenii au devenit mai interesați de activitatea APL.

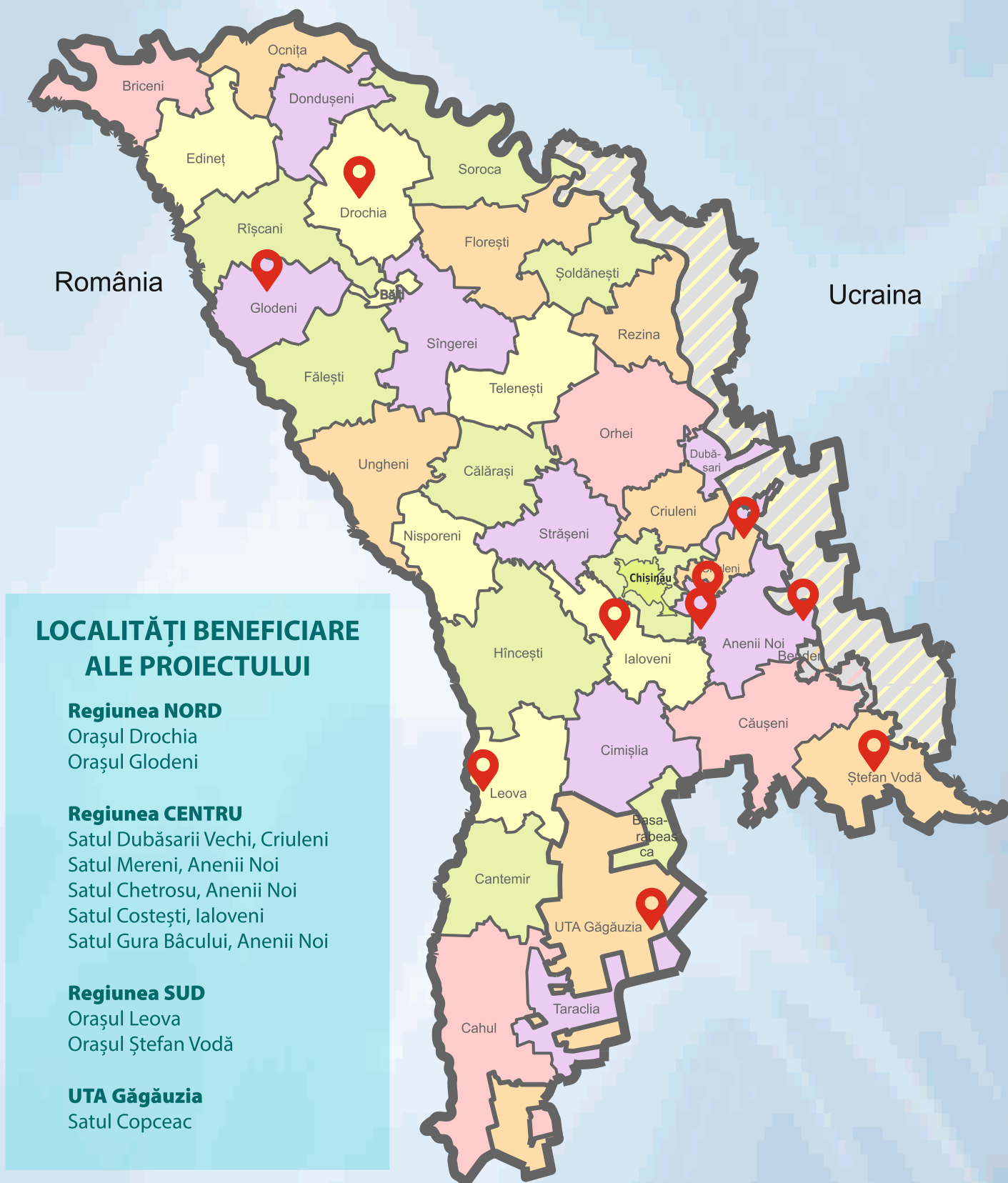
La întrebarea cum apreciază colaborarea dintre APL și grupul de inițiativă, 81,7% din autorități cred că a fost bună și foarte bună. Principalele dificultăți cu care s-au confruntat

autoritățile în colaborarea cu grupul de inițiativă au fost: lipsa de timp (42,7%), bugetul restrâns (14,5%) și imixtiunea în treburile APL (7,3%). 32,7% au menționat că nu s-au confruntat cu nici un gen de probleme în această colaborare. Printre sugestiile oferite de autoritățile publice locale grupurilor de inițiativă se referă: organizarea instruirilor pentru funcționarii primăriilor și consilierilor locali, consultarea APL privind proiectele desfășurate și să fie un model de transparență în activitatea desfășurată.

Majoritatea reprezentanților grupurilor de inițiativă de asemenea s-au declarat mulțumiți de conlucrarea cu APL, fiindu-le oferit în majoritatea situațiilor spațiu pentru lucru. Mai mult decât atât în localitatea Gura Bîcului autoritățile publice locale intenționează să angajeze persoană care să se preocupe de mediatizarea informațiilor ce țin de activitatea APL și dezvoltarea comunității. La începutul desfășurării activităților în anumite localități a existat o careva rezistență în realizarea acestora din partea instituțiilor publice. *”Totul a fost bine doar că atitudinea lor era cam pasivă fiindcă erau pe sfârșit de mandat și se ascundeau de noi”. ”Noi când am început a elabora revista săptămânală trebuia să ne impunem ca să ne dea o careva informație ca să o plasăm, cu toate că ar fi trebuit să fie invers ei să vină și să ne ofere informații de interes public. Acum însă situația este așa cum trebuie, vine deja asistentul social sau perceptorul fiscal și ne solicită să-i difuzăm careva informații”*. În una din localități reprezentanții grupului de inițiativă consideră că APL a mimat rezolvarea problemei ce ține de transparență. *”APL a avut două acțiuni de care a fost responsabilă în cadrul proiectului și nici una nu a îndeplinit-o – instalarea unei boxe de idei și crearea căii de acces pentru persoanele cu dizabilități. Intenționat așa se procedează”*

Studiul de impact al proiectului a relevat sporirea interesului cetățenilor pentru implicarea în viața publică și administrativă a comunităților. Aceasta denotă că în cadrul activităților desfășurate în cadrul proiectului, populației i s-a adus la cunoștință despre importanța participării în dezvoltarea comunitară. Prin intermediul acțiunilor desfășurate s-a reușit sensibilizarea populației în sensul de mobilizare a lor pentru a se implica în viața comunitară.

Rezultatele studiului denotă în continuare necesitatea accentuării transparenței procedurale a autorităților publice locale și o mai bună informare a cetățenilor îndeosebi prin intermediul dezbaterilor publice. În rezultat acțiunile administrației ar corespunde în mai mare măsură nevoilor și dorințelor cetățenilor

LOCALITĂȚI BENEFICIARE ALE PROIECTULUI

Regiunea NORD

Orașul Drochia
Orașul Glodeni

Regiunea CENTRU

Satul Dubăsarii Vechi, Criuleni
Satul Mereni, Anenii Noi
Satul Chetrosu, Anenii Noi
Satul Costești, Ialoveni
Satul Gura Bâcului, Anenii Noi

Regiunea SUD

Orașul Leova
Orașul Ștefan Vodă

UTA Găgăuzia

Satul Copceac

**Centrul Național de Asistență și Informare
a Organizațiilor Neguvernamentale din Republica Moldova CONTACT**

Str. București 83, mun. Chișinău, MD – 1212,
Tel/fax: 233946, 233947, 233948

E-MAIL: info@contact.md; info.ong.contact@gmail.com; SITE: www.contact.md,
FACEBOOK: <https://www.facebook.com/Contact.md/>,
<https://www.facebook.com/participaresitransparenta/>